

shkolyariv / Yu.O. Bystrova // Naukovyi chasopys. – Seriya 19. – korektsijna pedagogyka ta spetsialna psykologiya. – Vypusk 19. – K., 2011. – S. 221–226.

3. **Bystrova Yu. A.** Fenomenologiya psihologo-mediko-pedagogicheskogo soprovozhdeniya professionalno-trudovoy reabilitatsii lits s narusheniyami zdorov'ya / Yu. A. Bystrova // Spetsialnoe obrazovanie : materialy VII Mezhdunarodnoy nauchn. konf. – SPb., 2011. – T. II. – S. 63–65.

4. **Isaev D.N.** Umstvennaya otstalost u detey i podrostkov/ D.N. Isaev - SPb.: Rech, 2007.-391s

5. **Mastyukova O. M.** Oni zhdut nashey pomoschi / O. M. Mastyukova, A. G. Moskovkina.- M.: pedagogika, 1991. – 150 s.

6. **Myasishev V. N.** O svyazi sklonnostey i sposobnostey / V. N. Myasishev // Sklonnosti i sposobnosti : sb. st. – L., 1962. – S. 3–14.

7. **Solodyankina O. V.** Vospitanie rebenka s ogranichennymi vozmozhnostyami zdorov'ya v semje: prakticheskoe posobie / O. V. Solodyankina. – Moskva: ARKTI, 2007. – 90 s.

Малий Н.Ю. Влияние семьи на профессиональное определение личности с умственной отсталостью в процессе социализации

В статье рассматривается проблема социализации лиц с нарушениями интеллекта в контексте семьи, как наиболее мощного агента социализации. Рассмотрены некоторые социальные факторы, влияющие на становление личности, среди которых важнейшим является семья. Освещены трудности перехода к трудовой жизни молодых людей с отклонениями в интеллектуальном развитии. Проанализирован процесс социализации, как необходимый аспект в жизни каждого человека. Определена ведущая роль семьи в трудовом воспитании ребенка с нарушениями интеллекта. Отмечена важность успешной социально-трудовой адаптации для людей этой категории. Обоснована необходимость психологической коррекционной работы в семьях, в которых воспитывается умственно отсталый ребенок. Определены условия успешного воспитательного процесса, от которого зависит уровень дальнейшей социализации. Отмечено, что социализация ребенка неотделима от воспитания в семье, где должны быть созданы благоприятные условия для роста и всестороннего развития ребенка.

Ключевые слова: социализация лиц с нарушениями интеллекта; семья как главный агент социализации; социально-трудовая адаптация.

Maliy Natalia. Family's influence on professional determination of mentally retarded people in the process of socialization.

In the article the problem of socialization of persons with intellectual disabilities in the context of the family, as the most powerful agent of socialization. Considered some of the social factors influencing the formation of personality, among which the most important is family. Illuminated the difficulties of transition to working life of young people with deviations in intellectual development. Analyzed the process of socialization as a necessary aspect in every person's life. The leading role of the family in the labor of raising a child with intellectual disabilities. The importance of successful social and labour adaptation for people in this category. The necessity of psychological correctional work in the families which are bringing up a mentally retarded child. The conditions of successful educational process, to which the further socialization. It is noted that the socialization of the child is inseparable from education in the family, where there should be favourable conditions for the growth and full development of the child.

Key words: socialization of persons with intellectual disabilities; the family as the main agent of socialization; social and labor adaptation.

Стаття надійшла до редакції 17.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.09. 2015 р.

Рецензент: д. психол. н., проф. Мамічева О.В.

УДК: 376-056.36:331.548: 316.614

Мамічева О.В.

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ СХИЛЬНОСТЕЙ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ
УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЯК ЗАСІБ ЇХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ**

У статті розглядається проблема взаємозв'язку схильностей людини, їхньої природи, умов розвитку та професійної орієнтації молоді, особливо в контексті соціально-економічних, демографічних і соціокультурних змін суспільства. На особливу увагу заслуговує врахування різноманітності індивідуальних відмінностей, особливостей психофізичного розвитку і схильностей дітей та підлітків з інтелектуальними порушеннями. Це дозволяє здійснити перехід до особистісно-зорієнтованої освіти на основі пошуку оптимальних індивідуальних шляхів задоволення проосвітніх потреб і, як найповнішого розкриття можливостей професійної спрямованості такої особистості, визначення її ролі в умовах сучасних змін. Тому одним із пріоритетних напрямків дослідження особистості учнів з інтелектуальними порушеннями є вивчення взаємозв'язку схильностей та професійної спрямованості як засобу їх соціалізації.

Ключові слова: схильності, професійна спрямованість, учні спеціальної школи, особи з інтелектуальними

порушеннями.

Постанова проблеми. Розвиток суспільства шляхом демократизації веде до посилення гуманістичного начала, що обумовлює підвищений інтерес до індивідуальності людини і визначає найбільш пріоритетні напрямки сучасної психолого-педагогічної науки. Особливо гостро у цих умовах постає проблема схильностей людини, їхньої природи та умов розвитку. Тому не дивно, що одним із пріоритетних напрямків дослідження особистості учнів з інтелектуальними порушеннями є вивчення взаємозв'язку схильностей та професійної спрямованості як засобу їх соціалізації (Ю.Бистрова, В.Кузьменко, В.Крутецький, М.Кабардов, Л.Калинінський, Г.Мерсіянова, В.Мерлин та ін.). Перехід від "підтримуючої" до інноваційної освіти має спиратися на результати фундаментальних досліджень, які повинні бути достатньо прогностичні і системні. Всебічний науковий супровід і широкомасштабна дослідницька робота в психолого-педагогічній галузі мають забезпечити комплексне вивчення процесів виховання і розвитку осіб з інтелектуальними порушеннями в усій різноманітності її професійно-трудоного навчання.

Центрованість на проблемах розвитку такої особистості зумовлює потребу розробки теоретичних і прикладних аспектів нормативної діагностики і корекції когнітивного і особистісного розвитку, дослідження психологічних основ і методів роботи. Актуалізується проблема обґрунтування змісту спеціальної освіти, розробки дидактичного і методичного забезпечення його реалізації у сучасній школі. Невідкладним є оновлення методології загальної і предметних дидактик на засадах нової філософії освіти, розкриття сутності і структури дидактичного процесу, технологій навчання, дидактичних інновацій в контексті нових завдань корекційної освіти та оцінювання її ефективності.

На особливу увагу заслуговує врахування різноманітності індивідуальних відмінностей і схильностей дітей та підлітків з інтелектуальними порушеннями. Це дозволить здійснити перехід до особистісно-зорієнтованої освіти на основі пошуку оптимальних індивідуальних шляхів задоволення освітніх потреб, а також розкриття можливостей професійної спрямованості такої особистості, визначення її ролі в умовах сучасних соціально-економічних змін у суспільстві.

Аналіз досліджень. Професійно-трудова спрямованість традиційно є предметом психолого-педагогічних досліджень із вивченням широким колом проблем у спеціальній освіті, одним із завдань якої є соціалізація та реабілітація осіб з особливостями психофізичного розвитку, вирішення якої ускладнюється психофізичними вадами розвитку, недостатньою сформованістю в них вищих психічних функцій. У корекційній педагогіці питанням професійно-трудової спрямованості займалися В.Бондар, А.Висоцька, В.Золотоверх, Т.Копилова, О.Лашина, Г.Мерсіянова, Г.Мозгова, О.Хохліна, К.Рейда, В.Синьов, В. Турчинская, В.Товстоган, Є.Чепурних та інші. Учні спеціальних шкіл із самого раннього віку мають потребу в спеціальних умовах виховання й навчання. Корекційні заклади спрямовані на підготовку дітей до самостійного життя, соціальної адаптації та діяльності в природному соціальному оточенні. Вирішення даного завдання дозволяє випускнику спеціальної школи бути готовим до одержання професійної підготовки й повноцінного включення в продуктивну трудову діяльність [1, 4, 5, 6]. Однак існує ряд проблем, нерозв'язаність яких перешкоджає професійній інтеграції в суспільство осіб з інтелектуальними порушеннями.

Для вирішення проблеми професійної спрямованості осіб з порушеннями психофізичного розвитку істотну роль може зіграти система організаційно-методичних і практичних заходів щодо професійної орієнтації випускників спеціальної школи [5, 7]. Метою якої є не тільки надання інформації про світ професій, основи вивчення взаємозв'язку професійної спрямованості за рахунок схильностей особистості, але й сприяння особистісному розвитку учнів, формування у них здатності співвідносити свої інтегральні індивідуально-психологічні особливості й можливості з вимогами професії, що допомагає розвивати свої схильності, навички діяльності й упевненої поведінки, які необхідні для успішної соціальної й професійної адаптації [2, 4].

Зміст і методи професійного спрямування та профорієнтаційної роботи, залежать від характеру й ступеня важкості інтелектуальних порушень для різних категорій осіб з обмеженими можливостями.

Натомість є загально визначені закономірності в організації та проведенні такої роботи. Досвід показує, що завдяки своєчасним і комплексним заходам можливе надання допомоги учням з інтелектуальними порушеннями у визначенні професійного шляху [6].

Метою статті є теоретичний аналіз обґрунтування взаємозв'язку схильностей та професійної спрямованості учнів з інтелектуальними порушеннями як засобу їх соціалізації.

Виклад матеріалу. Випускникам спеціальних шкіл дуже складно зорієнтуватися в умовах сучасного ринку праці, тому постає питання про актуальність проблеми досліджень професійно-трудового навчання, яка показує, що їхнє вивчення йшло у декількох напрямках: визначення сутності, компонентного складу і структури схильностей дітей та підлітків з інтелектуальними порушеннями, вивчення можливостей та їх вплив на професійну спрямованість осіб з особливостями психофізичного розвитку, визначення її ролі в умовах сучасних змін у суспільстві. Отже постає необхідність розгляду взаємозв'язку схильностей та професійної спрямованості учнів з інтелектуальними порушеннями.

Поняття «схильності» та «професійна спрямованість» слід розглядати у взаємозв'язку з іншими властивостями особистості учнів з інтелектуальними порушеннями і особливостями їх психофізичного розвитку. Своєрідність інтелектуального й психофізичного розвитку дітей із розумовою відсталістю не дозволяє порушувати питання про вільний вибір професії самим учнем, як це робиться засобами загальноосвітньої масової школи. Спеціальні (корекційні) школи стоять перед необхідністю більш детального добору найбільш доступних для учнів спеціальностей.

Сфера можливого докладання праці розумово відсталих носить обмежений характер. Це свідчить про те, що вихідним соціальним завданням спеціальної школи є підготовка випускників до самостійного трудового життя. А зміст професійно-трудового навчання розумово відсталих учнів має відповідати їх можливостям та схильностям [3, 5].

За різноманітними даними практики працевлаштування не всі випускники спеціальної школи працюють за отриманою у неї професією, оскільки часто проявляється невідповідність між рівнем можливостей професійної спрямованості учнів та вимогами сучасного ринку праці. Частина випускників спеціальної (корекційної) школи не завжди може дотримуватись правил техніки безпеки на робочому місці, здійснювати комунікативну діяльність у колективі та зайняти у ньому свою позицію.

Між тим учні спеціальних шкіл опановують деякими спеціальностями. Прикладом може бути те, що вони під керівництвом школи та враховуючи їх схильності, професійно спрямовані на професію швачки, шевця, столяра, слюсаря, будівельника сфери самообслуговуючої діяльності суспільства. Разом з тим, їм явно недоступні професії, що пред'являють підвищені вимоги до інтелектуальної та когнітивно-комунікативної діяльності. Їм не можна працювати там, де пред'являються підвищені вимоги до техніки безпеки. Виключаються також професії шкідливі для здоров'я, які впливають на їх психофізичні можливості.

Як відомо з практики навчання та виховання осіб з інтелектуальними порушеннями, для них характерна знижена працездатність, швидка втомлюваність, слабкість вольових зусиль, невміння подолати труднощі й використовувати свої психофізичні можливості. Особливо різкі коливання працездатності простежуються у дітей, що зазнали травматичних ушкоджень і у дітей із поточними захворюванням центральної нервової системи та кори головного мозку, що негативно впливає на розвиток їх схильностей. У розумово відсталих учнів зустрічаються такі супутні дефекти, як зниження слуху, зору, парези тощо.

При визначенні професійної спрямованості та фахової підготовки учнів з інтелектуальними порушеннями треба враховувати їх фізичний стан й особливості психічного розвитку (пам'ять, увагу, мовленнєву діяльність, мислення, емоційно-вольову сферу тощо). У цілому в розумово відсталих відзначається якісне зниження рівня психофізичного розвитку, що впливає на розвиток їх схильностей, ніж у однолітків з інтелектом норма. Своєрідність психофізичного розвитку зумовлена особливостями їх вищої нервової діяльності. Слід враховувати, що в них відзначається порушення основних властивостей процесів психодинамики та нейродинамики - сили, рухливості і урівноваження нервових процесів, труднощі повільного формування нових умовних зв'язків, вони слабкі, не диференційовані. А

також порушення взаємодії першої та другої сигнальних систем.

Практика навчально-виховного процесу спеціальної школи демонструє, що дефекти психофізичного розвитку піддаються корекції і певної компенсації. У результаті рівень професійної спрямованості учнів з інтелектуальними порушеннями підвищується. Тому, необхідно вивчати і враховувати схильності розумово відсталого учня, його нахили, прагнення певному роду занять і формувати відповідну їх об'єктивним можливостям професійну спрямованість, для подальшого працевлаштування випускників спеціальної школи та реалізації позитивних життєвих та соціальних перспектив.

Отже, виникає потреба обговорювати питання майбутнього, уявлення про обрані професії, які носять практичну спрямованість, що пов'язана з характером трудового навчання у школі з вже набутими трудовими навичками і вміннями. Поступово учні починають віддавати перевагу доступним для них виробничим професіям. У ході фахової підготовки простежується завищена самооцінка, яка має тенденцію до об'єктивізації разом із дорослішанням учня. А, отже, зміст професійного навчання розумово відсталих має відповідати їх схильностям і можливостям.

З метою формування професійної спрямованості учнів спеціальної школи необхідно, вдосконалювати профорієнтаційну роботу. Під професійною спрямованістю розуміється установка особистості на розвиток якостей і формування інтересів, необхідних для успішності в праці у обраній сфері, які спонукають особистість до активної трудової діяльності, що сприяє підвищенню якості засвоєння знань і стимулює працездатність.

Таким чином, професійне спрямування учнів залежить від:

– здатності до пізнання індивідуальних особливостей, аналізу професій і прийняття рішення свідомого їх вибору;

– стійкого стану особистості учня, в основі якого лежить динамічне поєднання певних властивостей, що включає спрямованість схильностей та інтересів, практичний досвід і знання своїх особливостей у зв'язку з вибором професії.

Професійна спрямованість ґрунтується на широкому колі умов і проблем, а саме –системі заходів з ознайомленням професій і специфікою різних видів діяльності, яка сприяє вибору професії відповідно до індивідуальних схильностей, а також можливостям, як засобу їх соціалізації.

Однією з умов формування професійної спрямованості особистості є проходження наступних стадій з психологічними критеріями успішності проходження кожної з них:

– перша стадія пов'язана із зародженням і формуванням професійних намірів під впливом загального розвитку особистості і початком орієнтування в різних сферах трудової діяльності, у світі праці та світі професій. Психологічним критерієм успішності проходження цієї стадії є відповідний суспільним потребам (вимогам ринку праці) та потребам самої особистості вибір професії;

– друга стадія - це період професійно-трудоного навчання і виховання, тобто цілеспрямована підготовка за обраною професійною діяльністю та оволодіння її тонкощами. Психологічним критерієм успішного проходження цієї стадії є професійне самовизначення особистості, тобто формування ставлення до себе як до суб'єкта обраної діяльності і професійної спрямованості, в якій досить чітко відбиваються установки на розвиток професійно значущих якостей (іноді їх називають професійно важливими якостями);

– третя стадія - активне входження в професійне середовище, що відбиває перехід учня до нового типу діяльності - до професійної праці в різних його формах в умовах реального сучасного виробництва, виконання обов'язків тощо. Психологічним критерієм успішного проходження цієї стадії служить активне оволодіння професією в умовах реального трудового процесу і виробничих відношень, знаходження себе в системі трудових колективів;

– четверта стадія передбачає повну або часткову реалізацію професійних можливостей особистості у самостійній праці. Психологічний критерій успішного проходження цієї стадії - ступінь оволодіння операційною стороною професійної діяльності, рівень сформованості професійно значущих якостей особистості, позитивне ставлення до праці.

Здійснення себе в професії включає формування образу майбутньої професії учнів, особливо на етапі вибору сфери професійної діяльності.

Образ майбутньої професії учня спеціальної школи досить складне утворення, що включає емоційні і когнітивні компоненти. Відповідність яких робить професійний вибір реальним. В іншому випадку в учнів накопичується негативний життєвий досвід і формуються своєрідні способи його вирішення – відхід від проблем і професії та її ігнорування. Для обґрунтованості професійного вибору необхідно, щоб вимоги з боку професії відповідали можливостям і схильностям особистості. Оскільки у процесі професійно-трудої діяльності людина неминує вступає в соціальні відносини, які опосередковують динаміку смисложиттєвих орієнтацій через нові зв'язки і стимулюють розвиток особистості.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Випускники спеціальної школи, зазвичай, не досягають рівня професійного самоспрямування, який дозволив би їм самостійно об'єктивно оцінити свої схильності й можливості. Однак вони розуміють необхідність праці, висловлюють бажання працювати й стати корисними членами суспільства. При визначенні професійної спрямованості потрібно враховувати соціально-економічні характеристики професій, знати перспективи їх розвитку, а також особливості ринку праці. Крім цього, слід враховувати технологічні характеристики, що включають опис виробничих процесів з переліком показань і протипоказань, вимогами професій до індивідуальних особливостей людей, які передбачають процес засвоєння школярами певної системи знань, норм, цінностей, що дозволяють їм здійснювати свою професійну спрямованість як засіб їх соціалізації. Тому професійну спрямованість учнів з інтелектуальними порушеннями необхідно розглядати, перш за все, з позицій соціального замовлення суспільства, виявлення і формування інтересів, схильностей, здібностей учнів, спрямовувати їх у виборі такої професії, яка відповідала б індивідуальним особливостям особистості та її потенційним можливостям.

Використана література:

1. **Бистрова Ю.О.** Забезпечення наступності в процесі професійно-трудої соціалізації осіб з вадами інтелектуального розвитку [Текст] : монографія / Ю. О. Бистрова ; Держ. закл. "Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка". - Луганськ : ДЗ "ЛНУ ім. Тараса Шевченка", 2012. - 331 с.
2. **Калининский Л.П.** Проблема способностей в трудах В.С.Мерлина // Вестник ПГПУ. Серия 1. Психология / Л.П. Калининский. – 1998, №1.-С.28-40.
3. **Крутецкий В.А.** Проблема способностей в психологии / В.А.Крутецкий. - М.: Просвещение, 1971. - 60 с.
4. **Кузьменко В.У.** Індивідуалізоване виховання і навчання в освітніх закладах / В.У. Кузьменко. - Навч.-метод. посібник.- К.: Вид. НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. - 54 с.
5. **Мерсіянова Г.М.** Професійно-трудове навчання у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей [Текст]: посібник / Г. М. Мерсіянова ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т спец. педагогіки. - К. : Педагогічна думка, 2012. - 79 с.
6. **Рейда К. В.** Виховання готовності учнів допоміжної школи до праці в системі професійно-трудоого навчання [Текст] : Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.03 / Рейда Кароліна Віталіївна ; Ін-т спец. педагогіки АПН України. - К., 2003. - 21 с/
7. **Товстоган В.В.** Визначення професійно важливих якостей в учнів допоміжної школи / В.В. Товстоган // Дефектологія. - 2007.

References

1. **Bistrova Yu.O.** Zabezpechennya nastupnosti v protsesi profesijno-trudovoyi sotsializatsiyi osib z vadami intelektualnogo rozvitku [Tekst] : monografija / Yu. O. Bistrova ; Derzh. zakl. "Lugan. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka". - Lugansk : DZ "LNU im. Tarasa Shevchenka", 2012. - 331 s.
2. **Kalininskiy L.P.** Problema sposobnostey v trudah V.S.Merlina // Vestnik PGPU. Seriya 1. Psihologiya / L.P. Kalininskiy. – 1998, №1.-S.28-40.
3. **Krutetskiy V.A.** Problema sposobnostey v psihologii / V.A.Krutetskiy. - M.: Prosveschenie, 1971. - 60 s.
4. **Kuzmenko V.U.** Individualizovane vihovannya i navchannya v osvitnih zakladah / V.U. Kuzmenko. - Navch.-metod. poslbnik.- K.: Vid. NPU Imeni M.P.Dragomanova, 2008. - 54 s.
5. **Mersiyanova G.M.** Profesiyno-trudove navchannya u spetsialnih zagalnoosvitnih navchalnih zakladah dlya rozumovo vidstalih ditey [Tekst]: posibnik / G. M. Mersiyanova ; Nats. akad. ped. nauk Ukrayini, In-t spets. pedagogiki. - K. : Pedagogichna dumka, 2012. - 79 s.
6. **Reyda K. V.** Vihovannya gotovnosti uchniv dopomizhnoyi shkoli do pratsi v sistemі profesijno-trudovogo navchannya [Tekst] : Avtoref. dis... kand. ped. nauk: 13.00.03 / Reyda Karollna Vitaliyivna ; In-t spets. pedagogiki APN Ukrayini. - K., 2003. - 21 s/
7. **Tovstogan V.V.** Vznachennya profesijno vazhlih yakostey v uchniv dopomizhnoyi shkoli / V.V. Tovstogan // Defektologiya. - 2007

Мамичева Е.В. Теоретические принципы взаимосвязи склонностей и профессиональной направленности учеников с интеллектуальными нарушениями как средство их социализации

В статье рассматривается проблема взаимосвязи склонностей человека, их природы, условий развития и профессиональной ориентации учащихся, особенно в контексте социально-экономических, демографических и социокультурных изменений общества. Особенного внимания заслуживает учет разнообразия индивидуальных отличий, особенностей психофизического развития и склонностей детей и подростков с интеллектуальными нарушениями. Это позволяет осуществить переход к личностно-ориентированному образованию на основе поиска оптимальных индивидуальных путей удовлетворения профессиональных потребностей и, как самого полного раскрытия возможностей профессиональной направленности такой личности, определения ее роли в условиях современных изменений. Поэтому одним из приоритетных направлений исследования личности учащихся с интеллектуальными нарушениями есть изучение взаимосвязи склонностей и профессиональной направленности как средства их социализации.

Ключевые слова: склонности, профессиональная направленность, ученики специальной школы, личность с интеллектуальными нарушениями.

Mamicheva E.V. Theoretical principles of intercommunication of inclinations and professional orientation of students with intellectual violations as means of their socialization

The problem of the relationship of human inclinations, of their nature, the conditions of development and professional orientation of students, especially in the context of socio-economic, demographic and socio-cultural changes in society. It deserves special attention given the diversity of individual differences, special needs and aptitudes of children and adolescents with intellectual disabilities. This allows you to make the transition to student-orient education based on the search for optimal ways to meet individual professional needs and, full disclosure of the features of a professional orientation of such person, the definition of its role in the conditions of modern changes. Therefore, one of the priorities of the study of personality of students with intellectual disabilities is the study of the relationship inclinations and professional orientation as a means of socialization.

Key words: addiction, professional orientation, students of a special school, person with intellectual disabilities

Стаття надійшла до редакції 10.04.2015 р.

Статтю прийнято до друку 20.04. 2015 р.

Рецензент: д.пед. н., проф. Дмитрієва І.В.

УДК 371.311.3:179.9

Мирян А.А.

ГОТОВНІСТЬ ОСВІТЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

У статті досліджено становлення та розвиток системи навчання студентів з порушеннями слуху у ВНЗ; виділено передумови підвищення освітнього рівня осіб цієї категорії; представлено загальну характеристику та розкрито специфіку процесу навчання глухих студентів та студентів зі зниженим слухом.; розкрито зміст і структуру психолого-педагогічного супроводу студентів з порушеннями слуху, метою якого є надання останнім пакету відповідних послуг, формування спеціальних освітніх умов. Науково-теоретично обґрунтовано і визначено організаційно-педагогічні умови, що забезпечують підвищення ефективності навчання юнаків і дівчат з порушеннями слуху у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: вищі навчальні заклади I-IV рівнів акредитації, глухі студенти, організаційно-педагогічні умови, особи з порушеннями слуху, психолого-педагогічний супровід, студенти зі зниженим слухом.

Постановка проблеми. Вища освіта є ключовою галуззю на етапі розбудови українського суспільства. Вона є могутнім фактором розвитку духовної культури народу, відтворенням продуктивних сил України. Водночас вища освіта, перебуваючи в категорії елітарних стандартів, поступово набуває статусу соціально-культурного мінімуму. Вона стає своєрідною перепусткою до сфери професійної діяльності.

На сьогодні в Україні відбувається реформування вищої освіти, яке передбачає створення національної системи вищої освіти на нових законодавчих і методологічних засадах, досягнення принципово нового рівня якості підготовки фахівців, збереження прогресивних надбань минулого та приведення системи у відповідність до нинішніх економічних можливостей і потреб держави, зміцнення і розвиток демократизації, входження національної системи вищої освіти до світового освітнього простору і забезпечення на цій основі рівного доступу до якісної вищої освіти громадянам України, в тому числі з особливостями психофізичного розвитку, серед яких значний відсоток осіб з порушеннями